

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

Celý týden přšelo. Proto jsme s kluky zrušili výlet na Vraní horu, kam jsme se chystali v neděli na kolech. Místo toho navrhl Honza návštěvu odpoledního představení v městském kině. Celý náš klub Modrý šíp souhlasil.

V neděli jsme vybrali klubovní kasičku a vystáli řadu před pokladnou. Lístky nám trhal spolužák Kája Burian, který občas vypomáhá v kině tatínkovi. Představení se vyvedlo. Nejvíc jsme se smáli postavice človíčka, který jak snědl špenát, dostal ohromnou sílu. Pak tam byl ještě jeden chlapík, co měl trychtýř v hlavě. Ten se nám taky líbil. Když něco potřeboval vědět, hodil si do trychtýře knížku a rázem byl ze všech nejchytřejší.

„To by byla paráda, mít takový trychtýř,“ rozhazoval Péťa rukama v cukrárně, kam jsme po představení zašli na limonádu. „Když bychom nevěděli něco ve škole, stačilo by nasadit trychtýř a bylo by po problémech. Třebas taková písemka z dějepisu. Do trychtýře by sis vhodil několik učebnic a rázem bys věděl o středověku víc než Karel IV.!“

„Pche, lepší by bylo mít ty špenátové svaly,“ namítl Ríša, „dovedete si představit, co všechno by se s nimi dalo dělat?“

„To je fakt, co s vědomostmi. Svaly jsou lepší,“ souhlasil s Ríšou Olda a objednal si dvojitý zmrzlinový pohár s tím, že mu svaly rostou nejlíp po zmrzlině.

„Svaly by byly dobré, kdybychom žili ve středověku. Ale v naší době bych raději bral vědomosti,“ řekl Honza.

„Co s tím má společného středověk?“ podivoval se Olda.

„Hele,“ vysvětloval Honza, „číms byl ve středověku větší silák, tím jsi pobil víc nepřátel v bitvách nebo rytířských turnajích. Ale kde jsou v dnešní době rytířské turnaje! Kdepak, dneska je důležitější umět číst, počítat a tak.“ Honza upil limonády a rychle pokračoval: „Ty chceš být jednou kuchařem, Oldo. K čemu by ti byly svaly, kdybys neuměl přečíst recept nebo spočítat vajíčka?“

„No jo, je to pravda,“ šťoural se Olda rozpačitě ve zmrzlině, „ale číst recepty už umím, vajíčka taky spočítám a kuchařem stejně nejsem.“

„Ještě jsi nechodil do školy pro kuchaře,“ vmísil jsem se do hovoru. Když se mě ale Olda zeptal, co všechno o škole pro kuchaře vím, jenom jsem pokrčil rameny. Nic. Slíbil jsem mu, že se na to optám táty, neboť ten zná odpověď na spoustu věcí.

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Diskutuj se svými spolužáky nad následujícími otázkami:

K jakému názoru se přikláníš ty sám osobně?

Co myslíš, že tatínek odpověděl Romanovi?

*Táta nezklamal. Když jsem se ho večer zeptal, řekl mi skoro všechno o vzdělání. Dozvěděl jsem se, že **dneska má na vzdělání právo každý**. Vždycky tomu tak nebylo, protože dříve se za vzdělání platilo hodně peněz. Školu mohly navštěvovat jenom děti bohatých rodičů. V dávném středověku bylo vzdělání dokonce tak vzácné, že jenom panovníci uměli číst a psát. Tehdy vzdělání zajišťovala církev. **Dnes se vzdělání získává hlavně ve školách. V základních školách získáváme základní vzdělání.** To je vzdělání, které potřebujeme pro běžný život. Základní vzdělání zahrnuje především získání dovednosti číst, psát a počítat.*

*Na základní vzdělání navazuje **středoškolské vzdělání, které připravuje žáky pro určité profese (zaměstnání)**. Sem můžeme zařadit i učební obor kuchař, kterému se chce vyučit Olda.*

*Na středoškolské vzdělání navazuje **vysokoškolské vzdělání. Vysokoškolské vzdělání je přípravou na velmi náročné profese**, jako je lékař, vědec, učitel, konstruktér.*

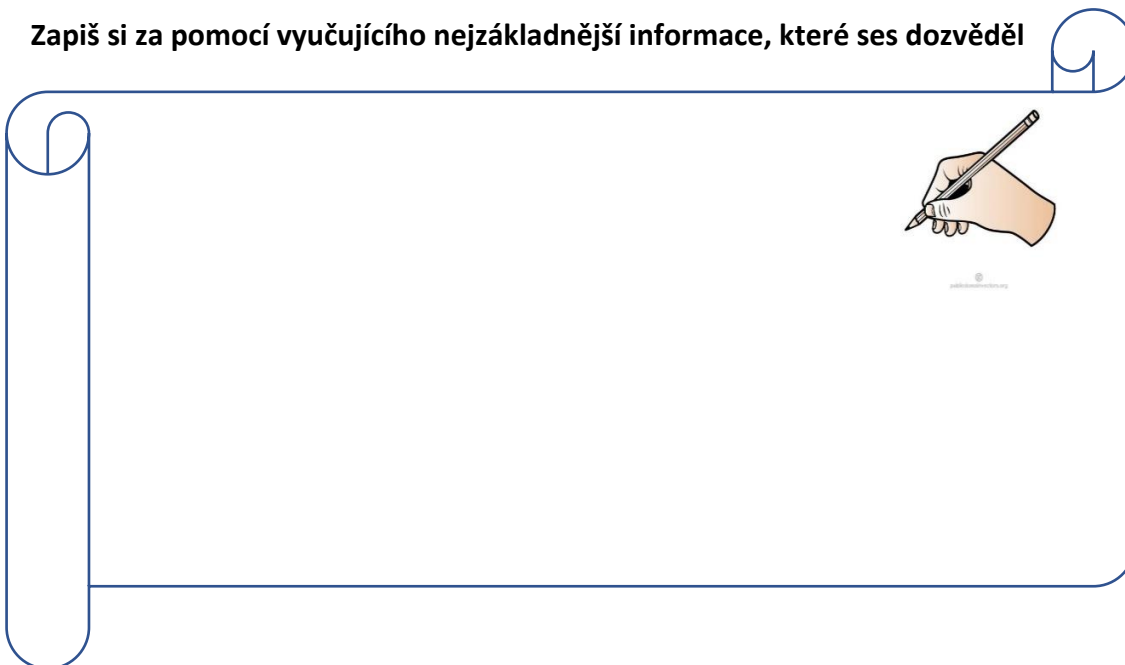
„Takže když jsi konstruktér, máš vysokoškolské vzdělání,“ řekl jsem tátovi a zeptal se, kolik takové vzdělání zabere času.

„No schválně, počítej se mnou,“ usmál se táta: „devět let základní vzdělání, čtyři roky středoškolské vzdělání a pět let vysokoškolské vzdělání.“

No nazdar! Zjistil jsem, že táta chodil do školy delší dobu, než jsem na světě. Takže jsem musel dát za pravdu Honzovi. V dnešní době jsou vědomosti rozhodně důležitější než svaly. Vždyť kvůli nim se táta tak dlouho učil!

ÚKOL

Zapiš si za pomoci vyučujícího nejzákladnější informace, které ses dozvěděl

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Spočítej, kolik let chodil Romanův táta do školy.

základní vzdělání	_____
středoškolské vzdělání	_____
vysokoškolské vzdělání	_____
výpočet:	_____
Romanův táta chodil do školy _____ let.	

Učení pro člověka nezačíná a nekončí uzavřením školní docházky, jak jsme se dozvěděli z úvodního článku, ale provází ho po celý život.

ÚKOLY

Zkus říct, čemu se lidé musí v různých etapách svého života učit. Proč je důležité chodit do školy? Co by ses ve škole chtěl(a) naučit ty?

Jaké mohou nastat komplikace, když se přestaneš učit nebo chodit do školy?

ZAJÍMAVOSTI:

Povinná školní docházka byla v našich zemích zavedena v 18. století za vlády Marie Terezie.

Před rokem 1953 byla obecná základní škola pětiletá a na ni navazovala čtyřletá měšťanská škola. Rok 1953 přinesl zavedení osmileté školní docházky, která byla později několikrát nahrazena devítiletou a opačně. Současná povinná devítiletá docházka byla zavedena od školního roku 1996/97.

Povinná školní docházka není všude stejná. Např. v Austrálii dětem škola začíná už od čtyř a půl let, v Kentucky ji zas navštěvují až do osmnácti let. V Singapuru školní docházka není povinná vůbec, přesto do školy chodí téměř všechny děti od šesti do sedmnácti let.

Dříve bývaly ve škole běžné tělesné tresty pro žáky. V Čechách byly zrušeny roku 1870. Ve Velké Británii teprve roku 1986.

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Pojďme o škole více uvažovat. Sepište si výhody a nevýhody školní docházky:

VÝHODY:

NEVÝHODY:

Povinná školní docházka je zákonem daná povinnost dětí navštěvovat v určitém věkovém rozmezí školu. Uskutečňuje se **na základních školách**. Délka povinné školní docházky v naší republice je **devět let**. **Začíná ve věku 6 let**, některé děti ji mohou nastoupit s ročním odkladem.

Rodiče mohou pro své děti vybírat z několika typů škol:

- Alternativní školy (waldorfská, montessori)
- Školy s profilovým zaměřením na sport, umělecké činnosti, na jazyky, na matematiku
- Státní škola
- Domácí škola
- Soukromá škola

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Na základě výchozího textu rozhodni o každém z výroků.

Článek 33

(2) Občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách.

(3) Zřizovat jiné školy než státní a vyučovat na nich lze jen za podmínek stanovených zákonem, na takových školách se může vzdělání poskytovat za úplatu.

1.	V České republice mohou existovat pouze státní školy.	ANO	NE
2.	Na nestátních školách lze vybírat poplatek.	ANO	NE
3.	Na státních i nestátních školách je možné vyučovat cokoliv.	ANO	NE
4.	Občané nemají právo na bezplatné vzdělávání na vysokých školách.	ANO	NE
5.	Na státních školách se může vyučovat za úplatu.	ANO	NE

ÚKOL

Ve škole potkávaš nejružnější zaměstnance. Pokus se rozluštit ukryté zaměstnance školy.

ZÍČUKALEK	
DELETIŘAK	
ČILTUE	
KACHUŘAK	
KLOŠNÍK	
CHEVOKVYTALA	

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

Přišel jsem ze školy a nahlédl do dveří pokojíčku. Sestra Věra seděla na koberci uprostřed pokoje, kolem sebe kupu papírů s razítky. „Ahoj, co hledáš?“ pozdravil jsem. „Ahoj, mám starosti, bráško,“ odpověděla Věra a ukázala na papíry, „na gymnázium po nás chtějí vědět, co chceme dál studovat“. „Copak ty ještě budeš studovat?“ podivil jsem se. Sestra totiž příští rok končí gymnázium a já myslel, že pak už půjde pracovat. „Samozřejmě, že budu studovat,“ řekla Věra, „gymnázium je střední škola, která připravuje především pro studium na vysoké škole. A já se musím rozhodnout, jakou vysokou školu budu studovat.“

Přisedl jsem na koberec a zvedl jeden z papírů. Masarykova univerzita, stálo tam napsáno. O Masarykovi jsme se učili ve škole, ale slovo univerzita jsem neznal. „Co to je?“ zeptal jsem se. „Univerzita je vysoká škola, kde studují budoucí lékaři, učitelé, právníci a vědci,“ vysvětlovala Věra a tvářila se ustaraně. Chtěl jsem ji nějak poradit, ale nevěděl jsem jak. Ve školství se vůbec nevyznám. Pak jsem si ale vzpomněl na Oldu. „A kuchařství bys nechtěla vystudovat?“ navrhl jsem sestře, ale ta se rozesmála. „Ale brácho, kuchařem se člověk vyučí na odborném učilišti, na to nemusí studovat vysokou školu.“

Asi jsem se zatvářil dost zmateně, protože mě vzala kolem ramen a řekla: „Víš co, vysvětlím ti, jaké máme v republice školství. Třeba mě při tom něco napadne.“

Jak víš, vzdělání získáváme především ve škole. Schválně říkám především ve škole, protože část vzdělání získáváme i mimo školu, hlavně v rodině. Jen si vzpomeň, kdo tě učil třeba mluvit. Nebyly to učitelé, ale rodiče. No a taky já,“ usmála se Věra a pokračovala: „Školy nejsou všude stejné. Například některé africké státy nemají peníze na stavbu školních budov. Vyučování tam probíhá pod širým nebem.“

Taková Austrálie má zase jiný problém. Zemědělské rodiny žijí tak daleko od měst, že se dětem nevyplatí dojíždět do školy. Vyučuje se na dálku pomocí vysílačky.

U nás podobné těžkosti se školstvím naštěstí nemáme. **Základní vzdělání získávají žáci v základních školách. Tyto školy tvoří základní školství.**

Do základního školství patří i speciální školy pro žáky se zdravotním postižením. Například slepí žáci se vzdělávají ve speciální škole za pomoci zvláštního písma, které lze číst prsty.

Střední školství se skládá ze středních škol a učilišť.

Vyučování na učilištích není tak náročné jako vyučování na středních školách. **Učiliště připravuje učně pro dělnické profese ve dvouletých nebo tříletých učebních oborech.** Učebních oborů je velké množství, a tak je z čeho vybírat: zedník, kuchař, řezník, zahradník, malíř – natěrač, švadlena, knihař – vazač, tapetář, topenář, zemědělec – mechanizátor, tkadlena a mnoho dalších. V posledním roce učení čekají na učně závěrečné učňovské zkoušky. Po jejich vykonání dostanou výuční list a mohou si jít vydělávat peníze ve svém oboru.

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

Také na studenty středních škol čeká koncem studia závěrečná zkouška – maturita. Po ní mohou jít pracovat nebo pokračovat ve studiu na vysoké škole.

„Tak už víš, proč nejde na vysoké škole studovat učební obor kuchař? Nebo jsem to špatně vysvětlila?“ zeptala se Věra. „Náhodou jsi to vysvětlila perfektně, pan učitel by to nedokázal lépe,“ pochválil jsem sestru.

V tom mě něco napadlo: „Hele, co kdybys šla studovat na učitelku?“ Sestra se na chvíli zamyslela a pak na mě zamrkala: „A víš, bráško, že to není tak špatný nápad?“ Z pokojíčku jsem odcházel spokojený. Dokázal jsem poradit své starší sestře. A to se tak často nestává!

ŠKOLSTVÍ:

základní

základní školy

speciální školy

střední

střední školy

střední odborné učiliště

odborná učiliště

konzervatoř

vysoké

vysoké školy (univerzity)

ÚKOL

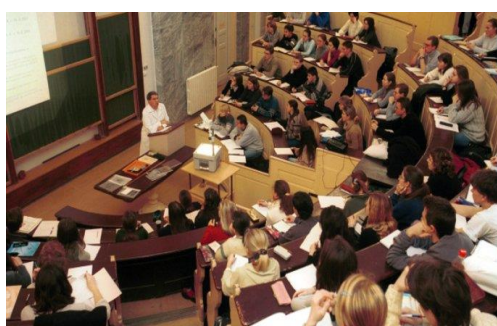
Pokus se vysvětlit, čím se zabývají jednotlivé učební obory, o kterých se zmínila Romanova sestra Věra.

Do jakého typu škol patří škola, kterou navštěvuješ?

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Napiš pod obrázky, o kterou školu se jedná (mateřská škola, základní škola, učiliště, střední škola, vysoká škola)

ÚKOL

Jakou školu musí absolvovat:

učitel _____

sekretářka _____

zedník _____

lékař _____

zahradník _____

zdravotní sestra _____

pekař _____

švadlena _____

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

K jednotlivým osobám správně přiřaď typ školy, kterou navštěvují.

Maruška nastoupila před 2 roky na uměleckou školu do Prahy, kde se připravuje v oboru taneční umění/balet.	konzervatoř
Jirka se během 3 let vyučí na automechanika, aby si mohl otevřít vlastní dílnu, po které od dětství touží.	vysoká škola
12letá Vendula si plní povinnou školní docházku v tzv. Škole hrou, která je zřízena katolickou církví.	základní škola
Petra studuje všeobecné lékařství, aby se mohla stát dětskou lékařkou ve velké nemocnici.	střední odborná škola
Adam se těší, až na jaře složí maturitu na obchodní škole a začne pracovat jako účetní.	střední odborné učiliště

ÚKOL

Seřaď chronologicky uvedené školy (1 – 3), které bude muset Roman nejpravděpodobněji absolvovat, aby se mu splnil dětský se.

Prvňáček Roman se touží stát veterinářem a po dokončení vzdělávacího procesu by si jednou chtěl otevřít veterinární ambulanci nebo léčit zvířata v zoologické zahradě.		
gymnázium -	vysoká škola -	základní škola -

Jak se jmenuje zkouška, kterou bude muset Roman složit, aby mohl začít studovat na univerzitě?

absolutorium	maturita	odborná zkouška
výuční zkouška		

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

VZTAHY VE ŠKOLE

„V životě se řídíme nejrůznějšími pravidly, řády a zákony,“ řekl pan učitel a ze stolku zvedl složku s Ústavou České republiky. „Jako občané státu musíme plnit ústavu a ostatní zákony přijaté parlamentem. Jako cyklisté a řidiči se musíme držet pravidel silničního provozu. Vy, co zanedlouho odjedete na letní tábor, se budete řídit táborovým řádem. No a všichni žáci školy se musí řídit ustanovením školního řádu.“

Školní řád určuje vztah mezi žáky a učiteli, vyjmenovává povinnosti a pravidla společného života ve škole.

ÚKOL

Najdi v příběhu všechny přestupky proti školnímu řádu, kterých se dopustil Petr Černý

Školní den žáka Petra Černého

Toho dne přišel Petr do školy už hodinu před zvoněním. Chtěl si v šatně dopsat domácí úkoly. Včera se totiž díval dlouho na televizi a nestihl splnit své školní povinnosti. V šatně ale zjistil, že doma zapomněl jak učebnice, tak i sešity a penál s perem. Pohodil proto aktovku do kouta a vydal se toulat městem. Prohlížel si výkladní skříně nových obchodů, zašel se podívat na program kina. Na školu skoro zapomněl. Teprve údery věžních hodin mu připomněly začátek vyučování.

Rychle utíkal ke školní budově. V šatně se ani nepřezul a spěchal do třídy. Samozřejmě, že přišel pozdě a dostal napomenutí.

O malé přestávce pak přemlouval spolužáky k tomu, aby si zahráli na chodbě fotbal s papučí. Když se nepodařilo nikoho přesvědčit, šel na chodbu sám a klouzal se podél skleněných skříní.

Pak přišla velká přestávka a Petr zjistil, že doma zapomněl nejenom školní pomůcky, ale také svačinu. Nepozorovaně se protáhl kolem služby a pádil do samoobsluhy nakoupit si rohlíky. Měl tak naspěch, že se ani nerozhlédl, než vkročil do vozovky. Rovnou pod kola jedoucího auta!

Dokázal si najít všechny Petrovy přestupky? Pokud ano, můžeme v našem úkolu pokračovat.

Představte si, že Petr měl cestou do samoobsluhy dopravní úraz. Vytrpěl spoustu bolesti. Dlouhou dobu ležel v nemocnici v sádrových obvazech a nemohl se ani pohnout. A tak měl čas

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Se školou jsou spojena nejrůznější práva a povinnosti. Rozděl jednotlivé činnosti z nabídky, zda se jedná o tvá školní práva či povinnosti.

MÁM PRÁVO:

MÁM POVINNOST:

- a) být přezkoušen
- b) chodit do školy
- c) nosit úkoly
- d) ohleduplně se chovat ke spolužákům i učitelům
- e) ochrana před šikanou
- f) poslouchat učitele
- g) psát domácí úkoly
- h) zastupovat třídu ve školním parlamentu
- i) znát ohodnocení školní práce

UMĚNÍ UČIT SE

Učení je pro každého z nás velmi náročná práce. K tomu, abychom ji co nejlépe zvládli, je potřeba umět se učit. Ale i to se dá naučit.

Měli bychom:

- ✓ zjistit, jaký způsob učení nám nejvíce vyhovuje, a používat ho
- ✓ uvědomit si, že pro dlouhodobé uchování učiva v paměti je důležité procvičování
- ✓ naučit se soustředit na konkrétní práci
- ✓ umět odpočívat

ÚKOL

Diskutuj se svými spolužáky o tom: Jak často se učíš? Jaké používáš postupy? Učíš se vše zpaměti nebo používáš odvozování? Co se učíš rád(a) a co nerad(a)? Kdy ti jde učení dobře, a kdy vůbec ne.

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

ÚKOL

Přečti si příběh a odpověz na otázky: Poradila Pavla Vaškovi dobře? Dokázal(a) bys mu poradit lépe?

Vašek neměl rád ve škole recitaci básniček. Nebavilo ho to a špatně se mu učily jejich texty. Byl z toho nešťastný, protože tak každý měsíc přibyla v jeho žákovské knížce jedna zbrusu nová pětka.

Nakonec mu poradila Pavla:

„Až dostaneme zadání nové básničky, tak si uvědom, že na naučení máš celý měsíc. Takže si nejprve celou básničku rozděl do menších částí a každou část si několikrát za den jenom přečti.

Za několik dnů se pak začni ty části učit zpaměti. Každý den jednu. Můžeš si je opakovat například, i když čekáš v jídelně na oběd nebo jedeš autobusem.

Týden před recitací už si odříkávej celou básničku. Pokud ti některá část nejde, opakuj si ji tak dlouho, až ji zvládneš. Uvidíš, půjde to.“

Většina z nás potřebuje mít k učení klid. To ale neznamená, že musíme mít absolutní ticho. Řada lidí se umí učit např. s hudební kulisou. Nemělo by nás to ale odvádět od soustředění na učení.

Co může být překážkou v soustředění se:

- ✓ poruchy motivace – důležitý zápas ve fotbale
- ✓ rušivé vlivy při vyučování – upovídaný žák
- ✓ přechodné zátěžové situace – nevolnost
- ✓ vnější rušivé vlivy při učení doma – televize

ÚKOL

Dokážeš vymyslet další příklady překážek v soustředění se při učení

Každý člověk přijímá informace z okolí jiným způsobem. Někdo si dobře pamatuje to, co viděl, někdo to, co slyšel, a někdo to, co si sám vyzkoušel.

Typ zrakový – nejlépe si zapamatuje, co vidí:

- ✓ vidí text
- ✓ podtrhává si v něm
- ✓ barevně zvýrazňuje

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

Typ sluchový – nejlépe si zapamatuje, co slyší:

- ✓ čte text nahlas
- ✓ poslouchá výklad učitele

Typ pohybový – nejlépe si pamatuje to, co má spojeno s nějakou činností:

- ✓ dělá si výpisky z učební látky

ÚKOL

Ke kterému typu by ses zařadil(a) a proč?

Nikdo z nás není jen jedním z uvedených typů, většina lidí patří ke smíšenému učebnímu typu.

ÚKOL

Který z následujících způsobů nepatří mezi vhodné způsoby učení?

- a) hlasité předčítání textu
- b) pravidelný režim učení
- c) učení se nazpaměť bez porozumění
- d) podtrhávání textu a pořizování výpisků

*Při učení je také velmi důležitý **odpočinek**, a proto na něj při učení **NEZAPOMÍNEJ!***

Učení střídej s kratšími přestávkami.

ÚKOL

Jakým způsobem nejčastěji odpočíváš ty?

ŠKOLA ZÁKLAD ŽIVOTA

TEST

Zopakuj si, co už víš

- 1. Na které škole lze získat základní vzdělání?**
 - a) na základní škole
 - b) na střední škole
 - c) na vysoké škole

- 2. Na jakých školách lze získat středoškolské vzdělání**
 - a) na základní škole
 - b) na pedagogické fakultě
 - c) na gymnáziu
 - d) na vyšší odborné škole
 - e) na konzervatoři
 - f) na střední odborné škole

- 3. Jak se jmenují školy, kde lze získat vysokoškolské vzdělání**
 - a) základní školy
 - b) střední školy
 - c) vysoké školy

- 4. Napiš, jakou školu mají tyto profese**
 - a) Učitel _____
 - b) Úřednice _____
 - c) Zedník _____

- 5. Jak dlouho může trvat vzdělání na odborném učilišti?**
 - a) 1 rok
 - b) 3 roky
 - c) 5 let